

Niet voor publicatie.Rapport No. 18.ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN WEIDELHOOI IN 1942.

MATERIAAL EN WIJZE VAN BEREKENING.

Het beschikbare, betrouwbare materiaal is slechts van geringen omvang. Van de zuivere of overwegende weidebedrijven zijn in het geheel geen gespecificeerde gegevens over de kosten van dit bedrijfs onderdeel aanwezig.

De boekhoudkundig vastgelegde cijfers hebben betrekking op gemengde bedrijven en overwegend akkerbouwbedrijven. Het komt ons evenwel niet waarschijnlijk voor, dat de productiekosten van hooi in de weidegebieden hooger zullen zijn dan in de overwegende akkerbouwstreken. Eenige oriënteerende waarde kan o.i. aan het gebruikte materiaal niet worden ontzegd.

Streeksgewijze zijn de gemiddelde kosten in de basisjaren berekend en met behulp van wijzigingscoëfficiënten, zoowel wat betreft prijzen als hoeveelheden (zie bijlage I) omgerekend op 1942 en per 1000 kg. hooi uitgedrukt. Een normalisatie van de opbrengsten, zooals dat in onze rapporten toegepast is voor akkerbouwgewassen, was voor hooi niet uitvoerbaar, daar de exacte oogstopbrengsten slechts voor geheel Nederland, en niet voor de betreffende gebieden afzonderlijk bekend waren. De "Verslagen over den Landbouw" in de betreffende jaren vermelden het volgende:

In 1936 waren "de opbrengsten van gras- en klaverhooi zeer ruim en goed van kwaliteit"; in 1937 luidt het oordeel "dooreengenomen kon veel hooi en kuilgras worden gewonnen van goede kwaliteit.". Het verslag over 1938 spreekt niet over den hooioogst, maar deelt wel mede, dat het weiland in vele streken van droogte te lijden had; de hooiopbrengst zal dus wel aan den lagen kant zijn geweest. Over 1939 ontleenen wij aan het nog niet gepubliceerde verslag, dat de grasgroei in de eerste helft van den zomer schraal was, terwijl van Juli af zeer gunstig weer voor het weiland inzette.

Onze conclusie kan luiden, dat 1936 en 1937 heel goede hooi-opbrengsten hebben geleverd, terwijl 1938 en 1939 beneden het normale moeten zijn gebleven. Bij gebrek aan beter is voor de opbrengst in 1942 genomen de gemiddelde opbrengst in de basisjaren verminderd met een hoeveelheid tengevolge van het ontbreken van stikstofbemesting. Daar de gegevens in de verschillende gebieden niet volgens dezelfde richtlijnen zijn geboekt, is vergelijking vooral voor de indirect verrekende kostengroepen niet geheel juist mogelijk. Als ondernemersloon is in overeenstemming met de berekening van andere producten een opslag van 20% van de totale kale kosten genomen. Het spreekt vanzelf dat dit bedrag per ha. belangrijk lager uitvalt, dan wanneer ook het nagras in de berekening wordt opgenomen en tevens de tot-waarde-brenging in den veestapel is inbegrepen, zooals bv. bij de berekening van den kostprijs der melk.

Het materiaal en de berekening is gerangschikt op een drietal staten:

1. Het gebied van Overijssel.

De gegevens van 9 bedrijven zijn ontleend aan rapporten van den Accountantsdienst. Zij hebben betrekking op de eerste snede in het jaar 1938. Zie staat A.

2. Zeeland, hoofdzakelijk Schouwen en Duiveland.

De gegevens zijn afkomstig van de bedrijfsstudiegroepen, die onder leiding van den Rijkslandbouwconsulent dit materiaal hebben verzameld. Het heeft betrekking op de eerste snede van 5 bedrijven in 1936 en 7 bedrijven in 1937. Zie Staat B.

3. Groningen, Noordelijke Bouwstreek en Oldambt.

De gegevens zijn afkomstig van de Bedrijfsstudiegroepen, die onder leiding staan van den Rijkslandbouwconsulent.

Zij hebben niet betrekking op weidehooi, maar op roode klaverhooi, in de oogstjaren 1936, 1937, 1938 en 1939. In totaal 67 waarnemingen. Zie Staat C.

DE RESULTATEN.

De kostprijs van het weidehooi per 1000 kg. voor 1942 bedraagt voor Zeeland respectievelijk f.37.- en f.38.-. Voor Overijssel f.39.50; de lagere kosten per ha. gaan hier tevens gepaard met lagere hooiopbrengsten.

Voor het roode klaverhooi in Groningen is de kostprijs belangrijk hooger, nl. rond f. 52.- en f.50.50.

Over de kwaliteit van het weidehooi en klaverhooi zijn ons geen bijzonderheden bekend. Gezien de grondsoort waarop het gegroeid is, mag evenwel worden geacht, dat het hooi uit Overijssel niet tot de 1e kwaliteit behoort.

L.E.I.

In de kostprijs is niet begrepen, de kosten van het opladen uit de schuur en het rijden naar en het afleveren op de vorderingsplaats.

Bij het trekken van conclusies uit de resultaten van de berekeningen moet in het oog worden gehouden dat:

- 1e. het aantal in het onderzoek betrokken bedrijven in Overijssel en Zeeland vrij klein is.
- 2e. dat de uitkomsten voor Zeeland te laag geacht moeten worden, daar de hooi-opbrengsten in de basisjaren 1936 en 1937, stellig hooger waren dan normaal geacht kan worden. Indien de hooi-opbrengst bv. 20% boven normaal heeft gelegen, dan zou de prijs per 1000 kg. in Zeeland op rond f. 45.- komen.
- 3e. daaretegen zal de uitkomst voor Overijssel wel iets aan den hoogen kant zijn, daar de hooi-opbrengst in 1938 beneden normaal is uitgevallen.
- 4e. voor Groningen zal het gemiddelde van de vier basisjaren wel niet ver van een normale opbrengst zijn verwijderd.

Den Haag, 4 Augustus 1942.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,
De Directeur,

(Drs. J. Horring).

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN VAN HOOL, IN GULDENS PER HA;
VOLGENS RAPPORTEN VAN DEN ACCOUNTANTSDIENST OVER HET BOEKJAAR 1938/'39. ZANDGEBIED IN OVERLIJSSEL.

Kostenelementen	Gemiddelde van 9 bedrijven oogst 1938	Wijz. coëff.	Omgerkend 1942
1. Stikstofmeststoffen	f. 7.99	-	f. -
2. Andere meststoffen	8.85	1.26	11.15
3. Organische mest	4.84	2.67	12.92
4. Drainage	-0.06	1.24	-0.07
5. Arbeidsloon	26.61	1.27	33.79
6. Sociale lasten	-1.16	1)	3.34
7. Paardenkosten	7.65	2.47	18.90
8. Zaaizaad	-0.61	3.21	1.96
9. Ouderhoud geb. erf. en wegen	-0.87	1.50	1.30
10. " werkt. en mat.	2.45	1.55	3.80
11. Klein gereedschap	-0.53	1.55	-0.82
12. Algemeene kosten	-0.44	1.10	-0.48
13. Afschrijving werktuigen	2.48	2.14	5.31
14. Rente omloopend kapitaal	-0.85	2)	1.22
Kosten excl. pacht	64.39		95.06
Pacht, 2/3 x f. 40.-			26.67
Ondernemersloon (20% van de kale kosten)			121.73
			24.35
			146.08
Kostprijs per 1000 kg.			afgerond 3700
			afgerond f. 39.50

1) 14% van $\frac{1}{4}$ van het arbeidsloon
9 $\frac{1}{2}$ % van de rest.

2) 4% van de totale kosten, ge-
durende 4 maanden
Opbrengst per ha in kg.
1938 3979
oogstdepres-
sie 7 $\frac{1}{2}$ % 298

afgerond 3681

afgerond 3700

afgerond 39.48

Kostprijs per 1000 kg.

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN VAN WELDEHOEI IN ZEE-LAND, IN GULDENS PER HA.

Kostenelementen	Gemiddelde van 5 bedrijven oogst 1936	Wijz. coëff.	Omgererekend 1942	Gemiddelde van 7 bedrijven oogst 1937	Wijz. coëff.	Omgererekend 1942
1. stikstofmeststoffen	f. 5.88	-	f.	f. 9.75	-	f.
2. andere meststoffen	4.22	1.98	8.36	4.43	1.98	8.77
a. Fosforzuurn. mestst.	-	-	-	-.33	1.00	-.33
b. kalihoudende "	-.51	4.00	2.04	-.75	4.00	3.-
3. organische mest	25.79	1.345	34.69	30.63	1.345	41.20
4. arbeidsloon	1.93	1)	4.51	2.42	1)	5.36
5. sociale lasten	10.70	1.93	20.65	11.54	1.93	22.27
6. paardenkosten	2.20	1.55	3.41	2.17	1.55	3.36
7. onderhoud.werkt. en mat.	4.46	1.10	4.91	7.-	1.075	7.52
8. algemeene kosten	2.65	2.14	5.67	3.61	2.14	7.73
9. afschr. en rente werkt.	-.62	3.00	1.86	-.83	3.00	2.49
10. assuranties	1.81	1.42	2.57	2.28	1.19	2.71
11. rente omloopend kapitaal						
Kosten excl. pacht	60.77		88.67	75.74		104.74
Pacht, 2/3 van f. 95.-			63.33	2/3 van f. 120.-		80.-
Ondernemersloon (20% van de kale kosten)			152.-			184.74
			30.40			36.95
			182.40			221.69
Opbrengst per ha in kg.	5440		4950 kg.	6342		5771 kg.
Oogstdepressie 9%	490			571		5800
Kostprijs per 1000 kg.		afgerond	f. 36.85	Kostprijs per 1000 kg.	afgerond	f. 38.23
1) 14% van het loon			37,-		afgerond	38.-
L.E.I.						

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN VAN ROODE KLAVER IN GRONINGEN

(IN GULDENS PER HA).

Aantal waarnemingen	Noordelijke bouwstreek			Oldambt		
	Gemiddelde '36 t/m '39	Wijz. coëff.	Omgerekend 1942	Gemiddelde '36 t/m '39	Wijz. coëff.	Omgerekend. 1942
Kostenelomenten						
1. Algemeene kosten (afschrijving, rente onderhoud werktuigen, verzekeringen, abonnemeten enz. diversen)	f. 25.40	1.69	f. 42.93	f. 26.62	1.69	f. 44.99
2. Drainage materiaal	1.98	1.24	2.46	1.98	1.24	2.46
3. Kalkmeststoffen	3.55	2.12	7.53	2.68	2.12	5.68
4. Fosforzuurmeststoffen	5.67	1.86	10.55	4.11	1.86	7.64
5. Kalimeststoffen	5.70	1.11	6.33	2.77	1.11	3.07
6. Groenbemesting, stalrest en N. bem.	2.05	1.90	3.89	1.27	1.90	2.41
7. Zaaizaad	13.48	3.84	51.76	18.16	3.84	69.73
8. Paardenkosten	12.95	1.50	19.43	14.84	1.50	22.26
9. Arbeidsloon	46.29	1.34	62.03	44.96	1.34	60.25
10. Sociale lasten	2.51	1)	8.07	2.79	1)	7.84
Totaal	119.58		214.98	120.18		226.33
Pacht			130.-			110.-
Ondernemersloon(20% van de kale kosten)			344.98			336.33
			69.-			67.27
			413.98			403.60
Opbrengst (naar schatting) per ha.			8000 kg.			8000 kg.
Kostprijs per 1000 kg.			f. 51.75			f. 50.45
			f. 52.-			f. 50.50
1) 14% van het arbeidsloon.						
L.E.I.						

TOELICHTING OP DE WIJZIGINGSCOËFFICIENTEN DER KOSTENELEMENTEN.

1. Stikstofmeststoffen.

Aangezien deze niet meer verstrekt worden voor weide-bedrijven is géén bedrag voor oogst 1942 opgenomen.

2. Andere meststoffen.

a. Fosforzuurmeststoffen. De wijzigingscoëfficiënt is voor Overijssel wat de hoeveelheid betreft 0.91, die van den prijs 1.86; resulteert 1.69. Voor Zeeland, waar alléén superfosfaat bleek te zijn gestrooid, verkregen we $0.91 \times 2.18 = 1.98$.

b. Kalimeststoffen. De coëfficiënten zijn hiér resp. 0.90 en 1.11, wat als resultaat geeft 1.00.

Als wijzigingscoëfficiënt voor de totale post "Andere meststoffen" op Staat A is opgenomen het gewogen gemiddelde van de coëfficiënten van fosforzuurmeststoffen en kalimeststoffen. Als wegingscoëfficiënt is gebruikt het bedrag dat gemiddeld per ha. in 1938/'39 voor beide soorten is uitgegeven.

De coëfficiënt werd aldus: $\frac{3.21 \times 1.69 + 5.24 \times 1}{8.45} = 1.26$.

c. Wat de kalkmeststoffen op Staat C voorkomende betreft, het volgende: De prijs van kalkmeststof is gestegen van f.0.165 tot f. 0.35 per 100 kg. De wijzigingscoëfficiënt is dus 2.12.

3. Organische mest.

In 1936/'37 is f.1.- per 1000 kg. berekend, stellen we den prijs in 1942 op f.4.-, dan wordt de coëfficiënt voor Zeeland 4.00.

Voor Overijssel krijgen we overeenkomstig $4 : 1.50 = 2.67$.

4. Drainage.

De prijs van 5 cm. buisjes zonder kraag bedroeg in 1938/'39 f.19.- per 1000 stuks, voor oogst 1942 gemiddeld f.23.50 franco boerderij. De wijzigingscoëfficiënt werd dus $23.5 : 19 = 1.24$.

5. Arbeidsloon.

Het uurloon is voor Overijssel gestegen van f.0.26 in het basisjaar, tot f.0.33 (peil contractjaar Mei 1941 t/m April 1942). Daarna werd het vastgesteld op f. 0.38; het gemiddelde van Augustus 1941 tot en met Juli 1942 wordt, rekening houdende met het tijdstip van de werkzaamheden, f.0.355. In verband met de vermindering van arbeid tengevolge van de geringere oogste hoeveelheid en geringere hoeveelheden gestrooide kunstmest is de coëfficiënt voor de hoeveelheid berekend op 0.93.

Dit levert een coëfficiënt op van $33/26 \times 0.93 \times 35.5/33 = 1.18 \times 1.076 = 1.27$

Voor Zeeland en Groningen was geen stijging vanaf 1 Mei 1942 bekend. Nemen we aan, dat deze gelijk zal zijn aan die in Overijssel, dan krijgen we op dezelfde wijze

voor Zeeland: $32/23 \times 0.90 \times 1.076 = 1.345$;

voor Groningen: 1.245 (ontleend aan vorige rapporten) $\times 1.076 = 1.34$.

6. Sociale lasten.

De sociale lasten die door den werkgever betaald moeten worden bedragen thans 14% van het loon. Over het eigen loon zijn alleen die sociale lasten gerekend, die ten behoeve van den werknemer betaald worden. Hieronder valt niet de vereveningsheffing van 4½% die eigenlijk als een bedrijfsbelasting valt te beschouwen.

7. Paardenkosten.

In 1938/'39 bedroegen de werkelijke kosten voor Overijssel f.0.38 per paardenuur. In de berekening zijn de paardenuren echter voor f.0.25 opgenomen. De berekende kosten per paardenuur bedragen in 1941/'42 f.0.67.

De coëfficiënt voor de hoeveelheid bedraagt, in verband met de vermindering van het aantal uren, zooals boven bij het arbeidsloon is uiteengezet, 0.92. Resulteert als uiteindelijke factor $67/25 \times 0.92 = 2.47$.

Voor Zeeland kregen we op overeenkomstige wijze $50/23.4 \times 0.9 = 1.93$.

Na een herberekening van de kosten per uur blijkt de stijging in Groningen sinds de basisjaren 50% te bedragen.

in overeenstemming met de rapporten van den Accountantsdienst, waaraan de cijfers zijn ontleend.

8. Algemeene kosten.

Deze coëfficiënt is wat staat C betreft het gewogen gemiddelde van de wijzigingscoëfficiënten van de verschillende onderdeelen van deze post. Als wegingscoëfficiënt is het gemiddelde bedrag, dat voor het onderdeel in de jaren 1936 - 1939 uitgegeven is, genomen.

9. Afschrijving werktuigen.

.i.u.l

De afschrijvingspercentages zijn voor 1942 onveranderd te handhaven, zoodat alleen de prijsstijging in aanmerking moet worden genomen. Deze blijkt uit gegevens van het C.B.S. en het "Centraal Bureau" te Rotterdam 114% te bedragen.

10. Assurantie.

Volgens rapport No. 16 (Kostprijs melk) bepaald op 3.00.

11. Pacht.

Voor weidehooi kan niet de volle pacht per ha. ingecalculeerd worden; dezertijds werd een belasting met $\frac{2}{3}$ van de normale pacht de meest juiste gewaacht. Voor de moede klaver is wel de volle pacht in de berekening opgenomen.

Wat de oogstdepressie betreft het volgende:

De praktijkgift op de betrokken bedrijven in Overijssel bedroeg 20 kg. zuivere N; op 2400 kg. zetmeelwaarde geeft dit een verlies van $20 \times 9 = 180$ kg. z.w., dit is $7\frac{1}{2}\%$.

Voor Zeeland werd op dezelfde wijze een depressie van 9% berekend.

.i.u.l

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

'S-GRAVENHAGE

TELEFOON 72.01.95

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 26

Aanvulling rapport No. 18.

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN WEIDEHOEI IN 1942.

In overeenstemming met hetgeen gebruikelijk is en in het algemeen ook juist geacht moet worden bij het berekenen van landbouwgewassen is ook voor hooi getracht de kostprijs te vinden bij een gemiddelden opbrengst. /v.kostprijzen Men kan zich evenwel ook op het standpunt stellen, dat het hier een bijzonder product betreft, dat normaal in de meeste streken van ons land niet voor den afzet wordt voortgebracht. En dat het om deze reden juist is bij vordering de kostprijs van de werkelijke oogst in 1942 tot uitgangspunt te nemen.

Het is een algemeen bekend feit, dat de hooioogst dit jaar zeer slecht is uitgevallen. Een indruk hiervan geven de resultaten van de in September j.l. gehouden inventarisatie. De cijfers hebben betrekking op de voorraad hooi begin September 1942. Het is geen gewaagde veronderstelling, dat deze voorraad praktisch geheel afkomstig is van den oogst in 1942; door den langen winter zal er van het vorige jaar wel zoo goed als niets zijn overgebleven. Deze voorraad hooi in September 1942 zal hoofdzakelijk gewonnen zijn als eerste snede, hoewel ook de opbrengst van de tweede snede gewicht in de schaal zal leggen. Een belangrijk deel van de opbrengst der tweede snede zal evenwel tot kuilvoer verwerkt zijn. Hoewel dus de voorraad hooi per ha gehooide oppervlakte wel meer zal bedragen dan de opbrengst van de eerste snede per ha, kan het in elk geval beschouwd worden als de maximale opbrengst van de eerste snede in 1942.

Uit de voorloopige uitkomsten van de inventarisatie van hooi, verstrekt door het Centraal Bureau voor de Statistiek, kan worden berekend:

Gehooide oppervlakte en aanwezige voorraad hooi (voorloopige uitkomsten).

	Het Rijk Sept.'42 ha.	Groningen Sept.'42 ha.	Friesland Sept.'42 ha.	Drenthe Sept.'42 ha.	Overijssel Sept.'42 ha.	Gelderland. Sept.'42. ha.
Gehooide oppervlakte	379211	15628	99950	27711	50330	40565
Aanwezige voorraad:	ton	ton	ton	ton	ton	ton
grashooi,) klaverhooi,) lucernehooi)	1055783	35412	253583	64542	123458	107642
Voorraad per ha. gehooide oppervlakte	2.78	2.27	2.54	2.33	2.45	2.65
	Utrecht Sept.'42 ha.	Nd.Holland Sept.'42 ha.	Zd.Holland Sept.'42 ha.	Zeeland Sept.'42 ha.	Nd.Brabant Sept.'42 ha.	Limburg Sept.'42 ha.
Gehooide oppervlakte	24558	43736	43840	7670	18542	6681
Aanwezige voorraad:	ton	ton	ton	ton	ton	ton
grashooi) klaverhooi) lucernehooi)	87335	138804	158563	19715	49595	17134
Voorraad per ha. gehooide oppervlakte	3.56	3.17	3.62	2.57	2.67	2.56

In rapport No. 18 is de volgende berekening toegepast:

	totale kosten per ha.	opbrengst 1ste snede per ha.	kostprijs 1000 kg.	verwijzing
	fl.	kg.	fl.	
Overijssel	146.08	3700	39.50	Zie staat A.
Zeeland				
1e.groep bedrijven	182.40	4950	37.-	Zie staat B.
2e.groep bedrijven	221.69	5800	38.-	id.
gemiddeld	202.05	5375	37.50	

De kostprijzen zouden bij opbrengsten gelijk aan de gemiddelde voorraad per ha. gehooide oppervlakte in deze gebieden worden:

Overijssel f. 146.08 : 2.54 = f. 57.50 per 1000 kg.
 Zeeland f. 202.05 : 2.57 = f. 78.60 per 1000 kg.

De berekening voor klaverhooi in Groningen had betrekking op alle sneden en de gemiddelde oogst van vier jaren. Bij een gemiddelde opbrengst van 8000 kg. klaverhooi bedroeg de kostprijs per 1000 kg. in de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt resp. f. 51.75 en f. 50.45, dus gemiddeld rond f. 51.-. Wij beschikken niet over gegevens betreffende de opbrengst per ha. van klaverhooi in 1942. De inventarisatie verschaft geen specificatie omtrent de oppervlakte gehooide klaver. Bij een opbrengst in 1942 van 50, 60 of 70% van normaal zou echter de kostprijs resp. bedragen f. 102.-, f. 85.- en f. 73.-.

's-Gravenhage, 3 October 1942.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,

De Directeur,

Hanning
 (Drs. J. Hanning).